

Bemærkninger til forslaget

A. Den valgfri protokols forhistorie og vedtagelse

FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder fra 1948 forbyder anvendelse af tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Dette forbud er fulgt op med et folkeretligt bindende forbud mod tortur blandt andet i FN-konventionen om borgerlige og politiske rettigheder fra 1966 og den europæiske menneskerettighedskonvention fra 1950. Også Genève-konventionerne fra 1949 om beskyttelse af krigens ofre og deres tillægsprotokoller fra 1977 indeholder forbud mod anvendelsen af tortur. I alle de nævnte instrumenter er forbudet mod tortur absolut i den forstand, at det ikke kan fraviges under nogen omstændigheder, f.eks. under påberåbelse af offentlig nødstilstand.

I 1984 vedtog FN's Generalforsamling en konvention om tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (herefter "konventionen"). I henhold til konventionen er der oprettet en komité af uafhængige eksperter - FN's Torturkomité - som påser konventionens gennemførelse i deltagerstaterne. Det sker fortrinsvis ved, at deltagerstaterne rapporterer til komiteen om konventionens gennemførelse inden for deres jurisdiktion. Efter en gennemgang af rapporterne afgiver komiteen sine bemærkninger og anbefalinger til deltagerstaterne. Endvidere kan deltagerstaterne acceptere, at personer kan indklage staten for at have krænket konventionen, lige som der er mulighed for at acceptere mellemstatslig klageadgang.

Der har imidlertid været et ønske om mere direkte at kunne forebygge anvendelsen af tortur. Europarådet vedtog således i 1987 den europæiske konvention om forebyggelse af tortur. I henhold til konventionen er der nedsat en Europæisk Komité til Forebyggelse af Tortur, som aflægger inspektionsbesøg i deltagerstaterne. Komiteen har uhindret adgang overalt, hvor folk er frihedsberøvet, f.eks. i fængsler, arresthuse og psykiatriske institutioner. Komiteen har aflagt besøg i Danmark i 1990, 1996 og 2002.

Der har gennem længere tid været bestræbelser i FN for at indføre en tilsvarende international besøgs-

ordning på globalt plan. Spørgsmålet har siden 1992 været behandlet i en arbejdsgruppe nedsat af FN's Menneskerettighedskommission. I foråret 2002 kunne arbejdsgruppens formand fremlægge et forslag til en valgfri tillægsprotokol til konventionen (herefter "protokollen"). Der var ikke fuld enighed om forslaget, men Generalforsamlingen kunne den 18. december 2002 vedtage protokollen med 127 stemmer for, 4 imod og 42 afståelser.

Protokollen blev åbnet for undertegnelse den 4. februar 2003. Danmark undertegnede protokollen den 26. juni samme år, på FN's dag for støtte til torturofre. Protokollen træder i kraft tredive dage efter deponeringen af det tyvende ratifikationsinstrument hos FN's generalsekretær. Pr. 1. februar 2004 var protokollen undertegnet af 23 stater og ratificeret af tre stater (Albanien, Malta, UK).

B. Danmarks ratifikation

Ved ratifikationen påtager Danmark sig en folkeretlig forpligtelse til at opfylde de i protokollen indeholdte bestemmelser. Det drejer sig især om at give den forebyggelseskomité, som skal nedsættes i henhold til protokollen, uhindret adgang til steder, hvor folk er frihedsberøvet og i øvrigt at samarbejde med komiteen, samt om at udpege, oprette eller opretholde en eller flere nationale mekanismer til forebyggelse af tortur senest et år efter, at protokollen er trådt i kraft.

Spørgsmålet om Danmarks ratifikation af protokollen har været forelagt Statsministeriet, Justitsministeriet, Forsvarsministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Folketingets Ombudsmand, Domstolsstyrelsen, Advokatrådet, Foreningen af Politimestre i Danmark, Landsforeningen af Beskikkede advokater, Københavns Universitet, Århus Universitet, Amnesty Internationals danske afdeling, Dansk Arbejdsgiverforening, LO, Dansk Flygtningehjælp, Dansk Røde Kors, Institut for Menneskerettigheder, Etisk Råd, FN-forbundet, KRIM, Retspolitisk Forening, Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre, Det Internationale Råd for Rehabilitering af Torturofre,